

IEKŠĒJĀ AUDITA PADOME

SMILŠU IELĀ 1, RĪGĀ, LV-1919, TĀLRUNIS (371) 67083980, FAKSS (371) 67083924

RĪGĀ

26.09.2014.

Nr. 15-1-03/ 38

Finanšu ministrijai

*Atzinums par Informatīvo ziņojumu
par iekšējā audita darbību
ministrijās un iestādēs 2013.gadā*

Iekšējā audita padome (turpmāk – Padome) atbilstoši Ministru kabineta 2010.gada 16.novembra noteikumu Nr.1047 „Iekšējā audita padomes nolikums” 2.2. apakšpunktam ir izvērtējusi Finanšu ministrijas sagatavoto informatīvo ziņojumu par iekšējā audita darbību ministrijās un iestādēs 2013. gadā un sniedz savu atzinumu.

Padome secina, ka Finanšu ministrijas sagatavotais informatīvais ziņojums par iekšējā audita darbību ministrijās un iestādēs 2013. gadā **kopumā sniedz pietiekamu informāciju** par iekšējā audita struktūrvienību darbību valsts pārvaldē.

Pamatojoties uz minētajā informatīvajā ziņojumā sniegto informāciju, ministriju un iestāžu 2013. gada iekšējā audita darbības rezultātiem, kā arī citu Padomes rīcībā esošo informāciju, Padome **īpaši akcentē** šādas iekšējā audita darbībai nozīmīgus apstākļus un problēmas:

1. Padomes ilggadējie novērojumi liecina, ka bieži iekšējo auditoru **zināšanas un pieredze par ministrijas vai iestādes pamatdarbības sistēmām ir nepietiekamas**, savukārt prasības iekšējo auditoru kvalifikācijai ir zemas un piemērotu kandidātu pieejamība ir vāja.

Tādēļ Padome ierosina izvērtēt iekšējā audita veikšanai, it īpaši iekšējā audita vadīšanai, nepieciešamās kompetences kopsakarā ar iekšējo auditoru atalgojuma līmeni.

Padome vērš uzmanību uz šobrīd Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā amatu saimei „15. Iekšējais audits” noteikto maksimālo mēnešalgu grupu – 13. Vienlaikus tādām amatu saimēm kā „25. Konsultēšana” un „36. Politikas plānošana” noteiktās maksimālās mēnešalgu grupas ir attiecīgi 16. grupa un 14. grupa. Iekšējā audita darbības jomā ietilpst gan dažādu iestādes sniegto pakalpojumu, funkciju īstenošanas, politikas ieviešanas un plānošanas iekšējo kontroles sistēmu izvērtēšana. Turklāt iekšējam auditam ir stratēģiska nozīme pilnveidot ministriju un iestāžu darbību. Līdz ar to, lai iekšējā audita darbības rezultātā tiktu atbilstoši novērtēta un pilnveidota ministriju un iestāžu darbība, **iekšējo auditoru kompetencei un atalgojuma līmenim būtu jābūt līdzvērtīgam institūcijas pamatdarbības funkciju veicējiem.**

2. Iekšējo auditoru skaits kopumā turpina samazināties, tādēļ arvien samazinās iekšējo auditoru spēja pārbaudīt visas būtiskās ministriju un iestāžu darbības jomas. Tas redzams arī informatīvā ziņojuma 1. pielikumā. Turklāt bieži netiek izpildīti arī apstiprinātie iekšējo auditu plāni, ko daļēji ietekmē iekšējo auditoru iesaistīšana citu

uzdevumu veikšanā, piemēram, dienesta izmeklēšanās vai neplānotos konsultāciju uzdevumos. **Īpaši problemātisks ir auditoru skaits Veselības ministrijā un Izglītības un zinātnes ministrijā.**

3. Padome vērš uzmanību informatīvā ziņojuma nodaļai "Iekšējā audita struktūrvienību darba koordinācija un kvalitātes uzraudzība", kura parāda, ka **tikai vienai no četrām ministrijām un iestādēm**, kuru pārbaudes pabeigtas 2014. gada pirmajā pusgadā, **iekšējā audita struktūrvienības darbības novērtējums ir "3"** - iekšējā audita funkcija darbojas bez būtiskām nepilnībām. **Vienā gadījumā (Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs) šis novērtējums ir "1" - konstatētie trūkumi** iekšējā audita darbības plānošanā un iekšējo auditu veikšanā **neļauj sasniegt iekšējā audita funkcijas mērķi.**
4. Lai objektīvi spriestu par iekšējā audita darba kvalitāti un rastu risinājumus nepieciešamajiem pilnveidojumiem, ir būtiska sistemātiska un plānveidīga iekšējā audita struktūrvienību darbības novērtēšana. Padome uzskata, ka, lai iekšējā audita struktūrvienību darbības novērtēšana būtu jēgpilna, informācija par tās rezultātiem būtu jāsagatavo savlaicīgi. Finanšu ministrija **2014. gada septembrī vēl nav pabeigusi 2013. gadā uzsāktu** iekšējā audita struktūrvienību darbības **novērtēšanu** Izglītības un zinātnes ministrijā, Satiksmes ministrijā, Valsts izglītības attīstības aģentūrā un Sabiedrības integrācijas fondā.

Pēc Padomes ieskatiem, novērtētāju komandām šobrīd nereti **pietrūkst praktizējošu auditoru pieredzes**, tādēļ Padome ierosina iekšējā audita struktūrvienību darbības novērtēšanā iesaistīt praktizējošus auditorus ar iekšējo auditu vadīšanas pieredzi no Finanšu ministrijas Iekšējā audita departamenta vai iekšējos auditorus ar atbilstošu pieredzi no citām ministrijām.

Padome ir izvērtējusi arī Finanšu ministrijas sagatavotā informatīvā ziņojuma par iekšējā audita darbību ministrijās un iestādēs 2013. gadā galvenos secinājumus un priekšlikumus situācijas risināšanai un norāda, ka atbalsta priekšlikumu par 2015. gada prioritāti izvirzīt iekšējo auditu veikšanu IT jomā. Papildus Padome vēlas izcelt novērojumu par lielu audita ziņojumu īpatsvaru ar iesniegšanas termiņa kavējumu un samērā mazo iekšējā audita (iekšējiem auditiem veltīto) dienu skaita īpatsvaru kopējā darba dienu skaitā (2013. gadā vidējais rādītājs bija 52%, neskaitot atvaļinājuma dienas un darba nespēju).

Padome atbilstoši Ministru kabineta 2010. gada 16. novembra noteikumu Nr. 1047 „Iekšējā audita padomes nolikums” 2.5. apakšpunktam ir izvērtējusi Finanšu ministrijas veikto salīdzinošo pārbažu rezultātus Ārlietu ministrijā, Zemkopības ministrijā, Lauku atbalsta dienestā un Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā un secina, ka kopumā salīdzinošās pārbaudes rezultāti saskan ar Padomes novērojumiem par attiecīgo iekšējā audita struktūrvienību darbību.

Papildus Padome informē, ka Ārlietu ministrijas, Zemkopības ministrijas, Lauku atbalsta dienesta iekšējā audita struktūrvienības novērtējumā bija iesaistīts arī Padomes pārstāvis.

2014. gada februārī Padome ir izvērtējusi un sniegusi atzinumus par 13 ministriju, astoņu to padotības iestāžu, vienas Ministru kabinetam tieši padotas iestādes un viena Ministru prezidenta pārraudzībā esoša fonda iekšējā audita struktūrvienību 2013. gada darbības pārskatiem. Padome uzskatīja, ka **būtiski trūkumi pastāv** Izglītības un zinātnes ministrijas, Satiksmes ministrijas un Veselības ministrijas, kā arī Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta un Valsts ieņēmumu dienesta iekšējā audita struktūrvienību darbībā. Savukārt, novērtējot **Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja iekšējā audita**

struktūrvienību 2013. gada darbības pārskatu, Padome neguva pārliecību, ka iekšējā audita sistēma praksē darbojas.

Pamatojoties uz Ministriju un iestāžu iekšējā audita struktūrvienību 2013. gada darbības pārskatu izvērtējumu, kopumā Padome secināja, ka ministriju un iestāžu iekšējā audita struktūrvienību 2013. gada darbības pārskati liecina par iekšējo auditoru sekmīgu darbību, kas vērsta uz iekšējās kontroles sistēmas novērtēšanu un pilnveidošanu.

Vienlaikus savos atzinumos Padome akcentē šādus nepieciešamos uzlabojumus:

1. Saglabājoties būtiski ierobežotiem iekšējā audita funkcijas resursiem, ir svarīgi meklēt visus iespējamus papildu risinājumus zināšanu iegūšanai ministrijas un iestādes pamatdarbības jomās, piemēram, veicot specializētas iekšējās vai ārējās apmācības, piesaistot kolēģus no citām ministrijām un iestādēm, piesaistot citus iekšējos vai ārējos ekspertus, kā arī, pieņemot jaunus iekšējos auditorus, rūpīgi raugoties, lai jaunā darbinieka kompetence būtu papildinoša, nevis dublējoša, un apsverot iespējas jaunus iekšējos auditorus piesaistīt no attiecīgās ministrijas vai iestādes pamatdarbības struktūrvienībām.
2. Iekšējā audita struktūrvienībām, kuras spēj nodrošināt labu iekšējā audita kompetences pārklājumu un augstu iekšējā audita kvalitāti, kā stratēģiska prioritāte jāizvirza sadarbība ar citām valsts pārvaldes struktūrvienībām un jāparedz tam arī pietiekami laika resursi. Padome īpaši vēlas uzteikt tās dažas ministrijas, kas šādu sadarbību jau īsteno.
3. Rast iespēju veikt IT vadības sistēmas iekšējos auditus atbilstoši risku vērtējumiem, savlaicīgi identificējot iztrūkstošo IT kompetenci un veicot pasākumus tās iegūšanai un papildināšanai, jo arī 2013. gadā veikti maz auditu informācijas tehnoloģiju (IT) jomā. Viena no alternatīvām ārpakalpojuma izmantošanai būtu informācijas sistēmu auditoru iesaistīšana no citām ministrijām un iestādēm, piemēram, Lauku atbalsta dienesta, Finanšu ministrijas vai Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas. Tomēr jāņem vērā, ka šī alternatīva nespēs apmierināt visu potenciālo ministriju un iestāžu iekšējā audita IT kompetences pieprasījumu, tādēļ paralēli būtu jāapsver arī citi risinājumi. Turklāt par iekšējo auditoru sadarbību ministrijām un iestādēm būtu jāvienojas jau iekšējo auditu plānošanas laikā, to attiecīgi atspoguļojot arī gada plānos.
4. Atsevišķu iestāžu iekšējā audita struktūrvienību darba laiks, kas veltīts tieši ar iekšējā audita saistīto uzdevumu izpildei ir ļoti zems. Tas norāda, ka neskatoties uz to, ka iestādēs ir iekšējā audita struktūrvienība, tā atsevišķos gadījumos noslogota ar citu uzdevumu izpildi, tajā pat laikā nespējot izpildīt visus plānotos iekšējā audita uzdevumus.
5. Iekšējā audita struktūrvienības atsevišķās iestādēs joprojām plāno salīdzinoši lielu darba laika daļu patērēt ar iekšējo auditu nesaistītu uzdevumu izpildei. Īpaša vērība būtu pievēršama, lai tiktu nodrošināta adekvāta iekšējā audita nodaļu vadītāju dalība veiktajos auditos. Padome iesaka iestādēm censties sasniegt, ka iekšējā audita struktūrvienību darbinieki 2014. gadā vismaz 60% sava darba laika ir nodarbināti tieši ar iekšējo auditu saistīto uzdevumu izpildē, t.sk. pārskatot darbinieku piederību iekšējā audita struktūrvienībai, ja viņi nepiedalās iekšējā audita pārbaudēs.
6. Dažās ministrijās nozīmīgi iekšējā audita resursi izlietoti pašnovērtējuma veikšanai, lai gan joprojām nav īstenoti visi Finanšu ministrijas veiktā novērtējuma rezultātā sniegtie ieteikumi. Padome uzskata, ka apjomīga iekšējā audita struktūrvienības pašnovērtējuma veikšana formālu apsvērumu dēļ nav lietderīga, un šī uzdevuma veikšanai patērētie resursi būtu nosakāmi, ņemot vērā to, cik lielā mērā ir īstenoti iepriekšējos novērtējumos sniegtie ieteikumi. Proti, pašnovērtējumam ir lietderīgi

veltīt nozīmīgus iekšējā audita resursus tikai tad, kad visi nozīmīgākie iepriekšējos novērtējumos sniegtie ieteikumi ir īstenoti.

7. 2014. gada iekšējā audita plānos novērota tendence veikt auditus sistēmām ar zemu prioritāti, vienlaikus sistēmas ar augstu prioritāti auditejot retāk nekā reizi trijos gados (Ministru kabineta noteikumi nosaka, ka augstas prioritātes sistēmas auditē ne retāk kā reizi trijos gados). Ierobežotu iekšējā audita resursu apstākļos, Padome aicina iekšējā audita struktūrvienību vadītājus izvērtēt iespēju atlikt zemas prioritātes sistēmu auditus, sniedzot Ministru kabineta noteikumos prasīto pamatojumu, un veikt tos retāk nekā reizi piecos gados.

Savukārt atzinīgi Padome novērtē šādus uzlabojumus iekšējā audita darbā:

1. Vairāku ministriju iekšējā audita struktūrvienību darbinieki 2013. gadā ir ieguvuši valsts pārvaldes iekšējā audita sertifikātu, un citi plāno to iegūt 2014. gadā.
2. 2013. gadā turpināja palielināties ministriju un iestāžu pamatdarbības sistēmu auditu īpatsvars. Padome uzskata, ka arī turpmākajos gados pamatdarbības sistēmu auditu īpatsvaram jābūt aptuveni 60% līmenī.

Priekšsēdētāja

I. Grūba

ilvija.gruba@iai.lv

L. Ašmanis
tāl. 67022426